

maćega sina Blaška Dekanja, koji je u župu došao na dan sv. Franje Asiškog 4. listopada 1968., zatim vrijednoga Vendelina Shmidta, koji je župnikovao 1969.-1972., te Antuna Miloša koji će u župi djelovati do 2001., za čijega župnikovanja prestaju s djelovanjem redovnice Družbe Naše Gospe u Žedniku. Naslijedio ga je Željko Šipek koji je pokazao ljubav prema djeci, mladima, starima i bolesnima, a dokazao se kao veliki neimar koji je opremio zimsku kapelu oltarom, tabernakulom i stolcima. Podigao je špilju u čast Lurdske Gospe, ponovno uveo „zornice“, osmislio obiteljske tribine, književne večeri i napravio još jedan iskorak u radu povezujući svoje katoličke vjernike s pravoslavnim vjernicima u Novom Žedniku.

U poglavlju *Osobna i obiteljska imena u žedničkoj župi* (str. 131-138) autor je iz matičnih knjiga rođenih i umrlih, koje su uvedene 1913., zabilježio sva muška i ženska bunjevačka imena te najčešća prezimena.

Dodajmo još da je knjiga bogato ilustrirana fotografijama i preslicima dokumenata, da se na koncu donosi *Pogovor* (str. 143-144) koji potpisuje vlč. Andrija Anišić, a knjiga sadrži još i kratku informaciju o autoru (str. 145).

Tomislav Bogner

Đuro Rajković, *Prilozi za istoriju bibliotekarstva u Petrovaradinu*, Gradska biblioteka u Novom Sadu, Novi Sad, 2011., 204 str.

Monografije o kulturnoj povijesti pojedinih mjesta u Vojvodini ne susreću se toliko često, a napose ako je njihov značajan segment i povijest lokalnih

Hrvata. Još rjeđe zatičemo knjige koje detaljno obrađuju pojedine kulturne aspekte i djelatnosti u manjim sredinama. Rekli bismo da su u pitanju usko specijalističke povijesti. Upravo takva je knjiga Đure Rajkovića *Prilozi za istoriju bibliotekarstva u Petrovaradinu*. Petrovaradin, koji je najčešće tema radova koji se bave vojnom i općom poviješću, prikazan je ovoga puta kroz dio kulturne povijesti i baštine.

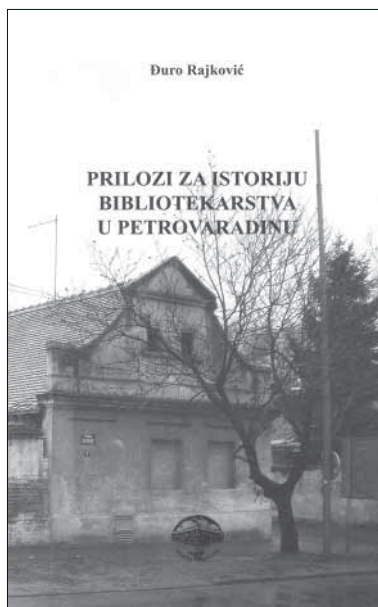
Đuro Rajković (1937.-2012.), glazbenik, profesor Muzičke akademije, pijanist, dugogodišnji orguljaš i zborovođa u župi Uzvišenja svetog Križa u Petrovaradinu, učenik, suradnik i najbolji poznavatelj života i rada Stanislava Prepreka, u ovoj nam knjizi prikazuje povijest petrovaradinske knjižnice, koristeći izvornu građu, zapisnike sa sjednica, interna bibliotečna izdanja, prepisku, dokumente, pojedine novinske članke, stare fotografije i razglednice. Knjiga ne obrađuje sustavno čitavu povijest bibliotekarstva u Petrovaradinu i okolici – iz starijeg razdoblja do Drugoga svjetskog rata donosi ono što je najvažnije, a glavni fokus interesa odnosi se na dio poratnog razdoblja, napose na razdoblje od 1953. do 1963. godine, vrijeme za koje autor posjeduje najviše građe, a u isto vrijeme to je i razdoblje kada je knjižničar bio Stanislav Preprek koji je preporodio ovu ustanovu i s krugom mladih ljudi – entuzijasta oko sebe, među kojima je bio i autor Rajković, doveo do procvata kulturnog života u Petrovaradinu tih godina.

Knjiga se sastoji od nekoliko poglavlja. Umjesto predgovora, na početku knjige (str. 5-6) nalaze se riječi zahvalnosti autora osobama i institucijama koje su posredno ili neposredno pomog-

le da ova knjiga nastane. To su u prvom redu Gradska biblioteka u Novom Sadu i njen bivši direktor Dragan Kojić, bivši knjižničar, učitelj, skladatelj, glazbenik Stanislav Preprek, član Savjeta knjižnice, profesor (nastavnik) povijesti i zemljopisa u Petrovaradinu Zvonimir Vuković, nekadašnja predsjednica Savjeta dr. Mihaela Grginčević, teolog dr. Jerko Matoš, bivši tajnik knjižnice Davor Martinčić te vodič Tekijskog svetišta u Petrovaradinu Petar Pifat.

Uvodni dio knjige čini kratko poglavlje o povijesti Petrovaradina (str. 7-11). Zapravo, riječ je o prerađenom članku Stanislava Prepreka i Zvonimira Vukovića iz 1970. godine, koji je autor dopunio. On sadrži podatke o Petrovaradinu od antičke povijesti do suvremenog doba, s naglaskom na XX. stoljeće, a kao prilog ovome svojevrsnome kompendiju povijesti Petrovaradina slijedi bogat ilustrativni materijal koji prikazuje mostove, kuće, ulice, crkve, ljude Petrovaradina (str. 12-26).

Naredno poglavlje, koje predstavlja početak glavnog dijela knjige, nosi naziv *Izveštaj o čitaonici i biblioteci u Petrovaradinu* (str. 27-37). U njemu se na vrlo živopisan način donosi u narativnom obliku povijest bibliotekarstva u Petrovaradinu, a spominju se i mnogi kulturni djelatnici iz ovog gradića. U vidu popratnoga priloga, objavljene su fotografije knjižnice i ličnosti koje su u njoj bile najaktivnije 60-ih godina prošloga stoljeća (str. 38-43). Ovdje treba istaknuti da je prva čitaonica u Petrovaradinu nastala još davne 1869. i da se nalazila u ulici Račkog br. 4, u okviru gostionice „K beloј ruži“, koja je pripadala obitelji Malin. Zatim, iz knjige saznajemo da je koncem XIX. stoljeća,

to jest 1899./1900. osnovana u Petrovaradinu Hrvatska čitaonica, koja je postojala i djelovala u prvoj polovici XX. stoljeća, s tim da je radila s prekidima: u vrijeme svjetskih ratova i u vrijeme diktature kralja Aleksandra. Razdoblje druge polovice XX. stoljeća – od 1946. do 2000., kada je knjižnica doživjela mnoge promjene i često mijenjala lokaciju – obilježila su dva knjižničara – Stanislav Preprek i Srećko Drk.

Najveći dio Rajkovićeve knjige – više od 100 stranica – zauzima središnje poglavlje *Sačuvana dokumentacija petrovaradinske biblioteke i čitaonice od početka XX. veka do 1966. godine* (str. 45-162). U njemu je autor, bez dodatnih komentara, prepustio faktima da sami govore. Kroz povijest knjižnice vodi nas obilna građa u kojoj prevladaju zapisnici sa sjednica Savjeta knjižnice, pretežito iz 50-ih i 60-ih godina prošloga stoljeća, koje je Rajković objavio kronološkim redom. Tu je prikazan i izgled pojedinih naslova knjiga kao i pozivnice za zaba-

ve, književno-glazbene večeri, prepiska s drugim ustanovama, a skenirana je i kopija jednog Preprekovog vlastoručnog zapisa. U objavljenim zapisnicima čitatelj može neposredno osjetiti pulsiranje života petrovaradinske knjižnice u poratnim godinama, upoznati svakodnevnne poteškoće i probleme u radu, kao i radosti koje je druženje s knjigama i njihovim sadržajima donosilo ljudima. Kultura gotovo nikada nije bila profitabilno polje djelatnosti i uglavnom su njeni istinski djelatnici bili entuzijasti, altruisti, ljudi koji su dio sebe i svojih sredstava ugradili u nju. To možemo vidjeti i kroz ove zapisnike u kojima se često spominju egzistencijalni problemi ove ustanove, nedostatak odgovarajućeg prostora i njegova sigurnost, kao i manjak financijskih sredstava, prije svega za nabavu knjiga i tiska. Kroz ova izvješća može se vidjeti suradnja petrovaradinske knjižnice s drugim srodnim institucijama (Narodnom bibliotekom, okolnim knjižnicama u Novom Sadu i Bukovcu), s Osnovnom školom „Vladimir Nazor“ u Petrovaradinu i s drugim društveno-političkim organizacijama. Ovaj faktografski dio knjige nas također informira i o vrstama i sadržajima kulturnih manifestacija koje je knjižnica organizirala u Petrovaradinu, kao što su priredbe, književno-glazbene ili tematske večeri. Ovi zapisnici govore i o personalnim problemima, članovima Savjeta i Književnog kruga, statutu i pravilima knjižnice, popisu inventara, broju čitatelja i njihovoj socijalno-obrazovnoj i dobnoj strukturi.

Sljedeće, kratko, ali vrlo zanimljivo poglavlje (str. 165-168) govori o nastanku i radu Književnog kruga koji je započeo 1955. i čiji je rad bio vrlo intenzivan

do 1963. godine. Ovo je poglavlje autor preuzeo od Stanislava Prepreka. Književni krug je nastao od literarne sekcije KUD-a „Vladimir Nazor“, a činili su ga uglavnom članovi petrovaradinske knjižnice, koja je pružila gostoprimstvo članovima Kruga koji su se bavili književnim radom, ali i slikarstvom i glazbom. Iz knjige saznajemo da su u razdoblju od osam godina održali preko 100 književnih, glazbenih i književno-glazbenih večeri. U radu Kruga istaknutu ulogu imao je profesor Zvonimir Vuković.

Posljednja tri poglavlja u Rajkovićevoj knjizi dio su ostavštine Zvonimira Vukovića. Najprije je na desetak stranica (str. 169-181) dan kronološki pregled rada knjižnice od 1953. do 1963. godine, koji se odnosi na održane književne i književno-glazbene večeri, kao i na priredbe. Vrlo pedantno su navedeni datumi održavanja, kao i nazivi večeri i izvođenih djela, ponekad i kratak sadržaj, te imena predavača i izvođača. Naredni dio knjige (str. 182-186) donosi kronološki pregled publikacija od 1955. do 1963. godine u kojima su objavljivani članci istaknutih članova knjižnice ili neka djela koja su oni prevodili ili prikazivali. Riječ je o ukupno 64 jedinice, podijeljenih na devet godina izlazenja.

Posljednje poglavlje (str. 187-201) nosi naziv *Tabele i komentari*, a profesor Vuković ga je napisao koncem 1964. godine. Ono predstavlja jednu pažljivu statističku analizu rada knjižnice u razdoblju od 1951. do 1964. godine, praćenu tumačenjem, komentarima i izvlačenjem određenih zaključaka. Tu je prikazan broj članova knjižnice iz godine u godinu, njihova zanimanja, dobna i socijalna struktura, književni fond, broj nabavljenih i pročitanih knjiga, na-

zivi nabavljenih časopisa po godinama, članovi upravnog odbora knjižnice, rad Književnog kruga i broj održanih manifestacija. Pri kraju ovoga izvješća profesor Vuković, zabrinut osiromašenjem kulturnog života u Petrovaradinu i njegovoj okolici, zbog stagnacije i smanjenja pojedinih parametara u tabličnim analizama, prije svega u broju održanih manifestacija polovicom 60-tih godina prošloga stoljeća, postavlja retoričko pitanje: „kuda idemo?“.

Na koncu knjige, na 203. stranici, Rajković je objavio i svojevrсни dodatak s ispravcima i nadopunama, koji je nastao nakon zaključenja rukopisa, a odnose se na neke pojedinosti iz povijesti bibliotekarstva u Petrovaradinu.

I da zaključimo. Rajkovićevo djelo je vrlo vrijedan doprinos kulturnoj povijesti Petrovaradina. Ono je pokazatelj autorove ljubavi prema povijesti, umjetnosti, zavičaju, svom hrvatskom narodu, svojim Petrovaradincima i svim ljudima dobre volje. Ono je, na koncu, rezultat njegovoga ogromnog truda glede toga da dio kulturne baštine Petrovaradina ne propadne i da njeni stvaraoci ne padnu u zaborav. U tome je u velikoj mjeri uspio zahvaljujući i savjesnosti njegovih predšasnika, Stanislava Prepreka i Zvonimira Vukovića u prvom redu. Budući da je knjiga tematski usko određena, razumljivo je da će ona biti prijemčivija određenoj skupini ljudi, rekao bih čak užem krugu ljudi, ponajprije mislim na one koje zanima kulturna povijest i bibliotekarstvo, a s teritorija su Vojvodine, prije svega Srijema i Petrovaradina. Svakako i obični ljudi, raznih zanimanja, a koji vole i poznaju Petrovaradin ili se sjećaju nekih ličnosti spomenutih u knjizi, mogu uživati u njoj i može im

biti vrlo zanimljiva, što je, inače, bio i glavni motiv u čitanju knjige i pisanju ovog prikaza njegovom autoru.

Dominik Deman

Josip Andrić, *Hrvatstvo i katolička kulturna obnova : članci i studije*, Glas koncila, Zagreb 2011., 327 str.

Život i djelo bačkog Hrvata Josipa Andrića, skladatelja, melografa, književnika, prevoditelja i kulturnog djelatnika, u ovdašnjoj su javnosti u posljednje vrijeme postali poznatiji zahvaljujući djelovanju njegovih poklonika i entuzijasta iz plavanjskoga HKUPD-a „Matoš“, koji, osim relativno čestih napisa o Andriću u ovdašnjim tiskovinama, jednom godišnje priređuju i „Dane A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića“, s ciljem njezina uspomena na ove velikane, koji su podrijetlom vezani uz Plavnu. Ranije se o ovome, vjerojatno, najsvestranijem i najmarnijem kulturnom stvaratelju i društvenom djelatniku među vojvođanskim Hrvatima u XX. stoljeću, koji je rođen u šokačkoj obitelji u Bukinu (danas Mladenovo) 1894., moglo nešto malo saznati jedino unutar rijetkih tiskovina na hrvatskome ovdašnje Katoličke crkve, prije svega kalendara „Subotička Danica“.

Razlog za to, osim što su institucije sjećanja među Hrvatima u Vojvodini uvelike nerazvijene, situiran je u činjenici što je Josip Andrić cijeli svoj život bio angažirani intelektualac katoličkoga usmjerenja, to jest bio je i ostao vjeran katolik, što je javnim djelovanjem i svjedočio i nakon uspostave socijalističkoga društvenoga sustava. No, tako što, kao što se dobro zna, nije bilo poželjni svje-